

Villilohi – yhteistyöverkosto
vaelluskalojen puolesta ry.
Y-tunnus: 3060368-9

MUISTUTUS
14.2.2022

Muistutuksen asiamies:
Mika Suutari-Jääskö
040 5065464
suutarijaasko@mail.com

Lapin liitto
info@lapinliitto.fi

ASIA: ROVANIEMEN JA ITÄ-LAPIN MAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSEN¹ NÄHTÄVILLE KUULUTTAMINEN²

Asianvaltaisuudesta

Villilohi – yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry (myöhemmin Villilohi ry) on valtakunnallinen ympäristöjärjestö, jolla on asianosaisuus kyseessä olevaan asiaan.

Perusteeksi asianosaisuudellemme esitämme Suomen perustuslain³ ja Århusin sopimuksen⁴. Perustelemme asianvaltaisuuhtamme ja osallisuuttamme myös viittaamalla Euroopan Unionin tuomioistuimen ennakkopäätöksiin, kuten Burgenland-tuomioon⁵ ja Komission tiedonantoon, jossa vahvistetaan EU-oikeuden määrittävän asiavaltuudesta ja sen aiheettomasta rajoittamisesta:

“Kansallisten tuomioistuinten on tarvittaessa syrjäytettävä sellaiset säännökset, jotka ovat yhteen sopimattomia EU:n lainsäädännön kanssa, vaikka ne olisivat osa säädöstä tai määräystä. Tämän olisi koskettava muun muassa asiavaltuuden aiheetonta rajoittamista, jotta varmistetaan EU:n sääntöjen täysi tehokkuus.”⁶

Kiitämme mahdollisuudesta kantaa yhteistä vastuuta luonnon monimuotoisuudesta ja kalastosta sen osana.

¹ <https://www.lapinliitto.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/vireilla-olevat-maakuntakaavat/rovaniemen-ja-ita-lapin-maakuntakaava/>

² <https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2022/01/Kuulutus-lehteen.pdf>

³ Suomen perustuslaki. 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

⁴ Tasavallan presidentin asetus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. 122/2004. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040122>

⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio Burgenland, C–197/18 3.10.2019, kohta 31.

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218620&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=966983>

⁶ KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE. Bryssel 14.10.2020 COM(2020) 643 final. S. 9-10. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0643:FIN:FI:PDF>

Maakuntakaavaa ohjaava lainsäädäntö, suunnitelmat ja selvitykset

Kaavaselostuksen johdannossa⁷ esitellään maakuntakaavoitusta ohjaavaa lainsäädäntöä, näistä esille nostetaan maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus. Kansallisen lainsäädännön lisäksi olisi syytä nostaa esille EU:n lainsäädännön ja normiston asema erityisesti ympäristöä koskevissa asioissa. Oikeusympäristö on voimakkaasti muuttunut ympäristön edun suuntaan viimeisten vuosien aikana. EU:n vesiputedirektiivistä⁸ on tullut viimeistään KHO 2019:166⁹ päätöksen myötä suomalaisia viranomaisia ja tuomioistuimia sitovaa pakottavaa oikeutta. Lapin maakuntakaavan vaikutuspiirissä on paljon EU:n lainsäädännön kanssa ristiriidassa olevaa – kaavaehdotuksessa ristiriitaisuuksia ei saa olla. EU:n tuomioistuin antaa tästä selvän määräyksen:

”Kansallisten tuomioistuinten on tarvittaessa syrjäytettävä sellaiset säännökset, jotka ovat yhteensopimattomia EU:n lainsäädännön kanssa, vaikka ne olisivat osa säädöstä tai määräystä.”¹⁰

Kaavaselostuksen johdannossa mainitaan, että ”lähtökohdan kaavan laatimistyölle muodostavat Lappi-sopimus 2022–2025”.¹¹ Lapin liiton valtuuston hyväksymässä Lappi-sopimuksessa 2022-2025 on kirjaus:

”Toimimme lohen ja muiden vaelluskalakantojen lisääntymisedellytysten turvaamiseksi maakunnan rakentamattomien ja rakennettujen vesistöjen osalta. Edistämme rakennetuilla joilla vaellusyhteyksien avaamista mereltä kutualueille. Nykyisissä sekä potentiaalisissa vaelluskalavesistöissä on toteutettava ennallistavia ja elvyttäviä toimia elämän monipuolistamiseksi. Uhanalaista ja erittäin uhanalaista elämää on vaalittava erityisellä huolella.”¹²

⁷ ROVANIEMEN JA ITÄ-LAPIN MAAKUNTAKAVAEHDOTUS, Rovaniemi – Kemijärvi – Pelkosenniemi – Posio – Ranua – Salla – Savukoski. KAAVASELOSTUS 10.12.2021. S. 8

⁸ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2000/60/EY. 23 lokakuuta 2000. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5c835afb-2ec6-4577-bdf8-756d3d694eeb.0010.02/DOC_1&format=PDF

⁹ KHO 2019:166.

¹⁰ KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE. Bryssel 14.10.2020 COM(2020) 643 final. S. 9-10. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0643:FIN:FI:PDF>

JA Unionin tuomioistuimen tuomio 18.10.2011, Boxus, yhdistetyt asiat C-128/09–C-131/09, C-134/09 ja C-135/09, ECLI:EU:C:2011:667 sekä unionin tuomioistuimen tuomio 16.2.2012, Solvay ym., C-182/10, ECLI:EU:C:2012:82.

¹¹ ROVANIEMEN JA ITÄ-LAPIN MAAKUNTAKAVAEHDOTUS, Rovaniemi – Kemijärvi – Pelkosenniemi – Posio – Ranua – Salla – Savukoski. KAAVASELOSTUS 10.12.2021. S. 13.

¹² Lappi-sopimus 2022-2026. S.40. <https://lapinliittod10.oncloudos.com/kokous/202135-4-2393.PDF>

Lappi-sopimuksen kirjaus uhanalaisen ja erittäin uhanalaisen elämän vaalimisesta erityisellä huolella toteuttaa osaltaan Suomen allekirjoittaman Biodiversiteettisopimuksen, EU:n yhteisen biodiversiteettistrategian 2030:n ja monien muiden vastuullisuutta vaativien sitoumusten tavoitteita. Myös Villilohi ry muistuttaa biodiversiteetin biologisen monimuotoisuuden ja geneettisen diversiteetin eli lajien sisäisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeyttä. Lapista löytyy molempiin liittyviä huolta herättäviä esimerkkejä. Kemijoessa elää alkuperäinen ja luonnonvarainen meritaimenkanta. Meritaimen (*Salmo Trutta*) on erittäin uhanalainen, lajin Kemijoen geneettisesti oma kanta on vieläkin suuremmissa ahdingossa. Kemijoessa elää myös merilohikanta (*Salmo Salar*). Osoituksena tästä on Isohaaran kalateihin vuosittain pyrkivät merivaellukselta synnyin seuduilleen palaavat lohikantat. Merilohi on globaalilla mittarilla vaarantunut. Alkuperäisestä suomalaisesta kannasta on hävinnyt 90%¹³ ja vuodesta 2009 kanta on puolittunut¹⁴. Kemijoen kannan ahdinko on monin verroin pahempi. Kemijoen vesistössä elää myös Jokihelmisimpukka eli raaku (*Margaritifera Margaritifera*), joka on erittäin uhanalaiseksi luokiteltu virtavesiemme nilviäislaji. Raakun elinkierrossa välttämättömiä väli-isäntälajeja ovat lohi ja taimen, joiden vaellus- ja lisääntymismahdollisuuksia Kemijoen patoaminen estää.

Lappi-sopimuksessa 2022-2026 esitetään toimenpiteenä erittäin perusteltu linjaus:

*”Kemijoen ekosysteemin ennallistamiseksi edistetään vaelluskalojen palauttamista tukemalla luonnonmukaisten ohitusuomien rakentamista Kemijoen voimalaitoksilla”.*¹⁵

Nyt muistutuksen kohteena olevaa kaavaehdotusta laadittaessa Lapin liiton valtuuston Lappi-sopimukseen kirjaama tahto on kuitenkin jäänyt huomioimatta. Ehdotusta on näiltä osin välttämättömästi korjata ja uhanalaisen ja erittäin uhanalaisen elämän ylläpitävää painotusta on merkittävästi lisättävä.

Lappi-sopimuksen kirjausten vuoksi kaavaehdotuksen on huomioitava luonnonmukaisten ohitusuomien rakentaminen Kemijoen patojen ohi. Vaellusyhteyden avaamista estäviä rakenteita ei tule kaavaehdotuksessa myöskään esittää – Sierilän voimalaitos on poistettava kaavasta. Mitään vesistön tilaa heikentävää ei saa kaavaan merkitä. Vesistön tilan turvaaminen on varmistettava asianmukaisilla selvityksillä, myös kumulatiivinen kuormitus on huomioitava. Mikäli näin ei toimittu, on kyseiset merkinnät poistettava. Veden laatua varjeltava, niin pintavesien kuin pohjavesien osalta.

¹³ WWF. <https://wwf.fi/elainlajit/suomen-uhanalaiset-kalat/>

¹⁴ Luontoportti. <https://lehti.luontoportti.fi/fi/uutiset/itameren-lohikanta-heikentynyt>

¹⁵ Lappi-sopimus 2022-2026. S.41. <https://lapinliittod10.oncloudos.com/kokous/202135-4-2393.PDF>

Lappi-sopimuksen kirjausta ja sen vaatimuksia puoltaa myös valtakunnallinen kalatiestrategia, jonka kärkikohteena on juurikin mahtava Kemijoen vesistö. Villilohi ry haluaa huomauttaa kaavaehdotuksen laatijoita, että valtakunnallinen kalatiestrategia on lisättävä kaavaselostuksen luetteloon ”tärkeimmät maakuntakaavan pohjana käytettävät suunnitelmat ja selvitykset”.¹⁶ Luetteloon lisäämisen lisäksi kalatiestrategian kirjaukset on luonnollisesti kaavaehdotuksessa huomioitava. Villilohi ry huomauttaa kuitenkin, että Kansallisen kalatiestrategian kirjaukset ovat vanhentuneita Yli-Kemin osalta. EU:n vesipuitedirektiivi vaatii enemmän: Vaellusyhteys mereltä on avattava Kemijoen latvavesiä myöden. Tämä on myös kaavaehdotuksessa huomattava.

Lisäksi kaavoitusprosessissa on välttämätöntä huomioida varovaisuusperiaate ja EU:n asetuksen ohjaus systeemiseen lähetymistapaan. Tämä on erityisen merkityksellistä Lapin vesistöjen kuormaa huomioitaessa:

”Koska [...] ympäristöhaasteet ovat luonteeltaan systeemisiä, ympäristökestävyyteen tarvitaan systeemistä ja tulevaisuuteen suuntautuvaa lähestymistapaa, jossa vastataan kasvaviin kielteisiin suuntauksiin, kuten ilmastonmuutokseen, biologisen monimuotoisuuden köyhtymiseen, [...] makean veden järjestelmien huonontumiseen ja maankäyttöjärjestelmien muutokseen sekä uusien uhkien ilmaantumiseen, kuten vaaralliset kemikaalit ja niiden yhteisvaikutukset.”¹⁷

Villilohi ry vaatii, että kaavaehdotuksessa huomioidaan paremmin ympäristön nauttima lainsuoja, myös EU:n lainsäädännön osalta. Kaavaehdotuksessa on otettava huomioon Lapin liiton valtuuston Lappisopimuksessa 2022-2026 ilmaisema tahto biodiversiteetin tilasta, virtavesiluonnon tilasta ja vaelluskalojen luonnollisen kierron palauttamisesta padottuihin vesistöihin. Kansallinen kalatiestrategia on vanhentumattomilta osin huomioitava kaavaehdotuksessa. Suomen kansainväliset sitoumukset ympäristön tilan vaalimiseksi on huomioitava.

¹⁶ ROVANIEMEN JA ITÄ-LAPIN MAAKUNTAKAVAEHDOTUS, Rovaniemi – Kemijärvi – Pelkosenniemi – Posio – Ranua – Salla – Savukoski. KAAVASELOSTUS 10.12.2021. S. 13.

¹⁷ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) 2020/852. 18 päivänä kesäkuuta 2020. Kohta (7). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>

Kemijoen vesistöalueeseen kohdistuvan kaivosrasitteen huomioiminen ehdotuksessa

Kemijoen vesistöalueelle päästönsä laskevia kaivoksia sekä kaivoshankkeita on kahdeksan, joista kolme on toiminnassa. Torniojoen vesistön kannalta viranomaisten huolta niin veden laadusta kuin vaelluskalojen menestyksestä herättivät kahden kaivoksen yhteisvaikutukset. Kemijoen vesistöalueesta on mahdollisesti muodostumassa tulevaisuudessa varoittava esimerkki siitä, kuinka vaarallista ympäristövaikutusten kumulatiivisten vaikutusten huomiotta jättäminen voi olla.

Lapin Liitto ei ole maakuntakaavoituksessa huomioinut kaavoituksesta säätävän MRL § 28 momentin 2 ”alueiden käytön ekologista kestävyttä” ja momentin 4 ”vesi- ja maa-ainesvarojen kestävää käyttöä”. Saman pykälän momentin 6 ”maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen” on huomioitu puutteellisesti kaavoituksen valmistelussa.

MRL § 28 mom. 1 ja 2 vastaista on kaavoittaa kaivosalueita ilman tarpeeksi kattavaa maakuntatason kaivosten ympäristövaikutusten arviointia, jossa huomioitaisiin kaikkien samaan vesistöalueeseen jätevetensä johtavien kaivosten yhteenlaskettu sekä kumulatiivinen pilaamisvaikutus. Ilman yhteisvaikutusten arviointia ei alueen käytön voida todeta olevan kestävä.

Kaivosten vesistöille merkittävimpiä päästöjä ovat metalli- ja suolapäästöt sekä muut prosessista mahdollisesti purkuvesiin päätyvät kemikaalit (esim. flokkulantit). Uraanimalmien louhinnassa myös mahdolliset uraanipäästöt ovat ympäristölle erittäin haitallisia. Virtavesiin päätyvät yhdisteet ovat tietyissä yhdistekohtaisissa pitoisuuksissa myrkyllisiä eliöstölle sekä ”cocktailina” mahdollisesti vielä haitallisempia. Päästösekoituksista ei ole virtavesissä vertailukelpoista tutkimusta, jonka mukaan voitaisiin todeta, ettei kaivoshankkeilla olisi erittäin merkittävää haitallista yhteistä ja kumulatiivista ympäristövaikutusta vastaanottavan virtavesistö Kemijoen ekologiseen tilaan, veden laatuun ja eliöyhteisöihin.

Lohikalojen poikasvaiheet ovat tyypillisesti ympäristömyrkyille herkimpiin eliöihin kuuluva ryhmä, joten kahdeksan yhtäaikaisen kaivoksen toiminnan päästöt ovat erittäin merkittävä huolenaihe vesistöalueella, jonka vaelluskalapopulaation kunnostamiseen käytetään valtavasti taloudellisia ja henkilöresursseja. Pahimmassa tapauksessa Kemijoen vesistöalueen ekosysteemit muuttuvat tulevaisuudessa päästökuormituksen vuoksi lohikaloille elinkelvottomaksi.

Villilohi ry vaatii, että mikäli kaavaan ehdotetaan kaavoitettavaksi kaivosalueita, niin niille jokaiselle erikseen ja kaikille yhdessä on osana maakuntakaavoitusprosessia laadittava vaikutusarvio, jossa myös ympäristön kumulatiivinen kuormitus on huomioitu. Mikäli arviota ei ole asianmukaisesti toteutettu, niin kyseisiä kaavamerkintöjä ei voida tehdä.

Kaivosten vaikutusten huomioiminen pohjaveden määrään ja laatuun ehdotuksessa

Kaivostoiminnalla on merkittäviä vaikutuksia lähialueen pohjavesien määrään sekä laatuun. Kallioperän louhiminen saattaa aiheuttaa pohjaveden virtausta tai tihkumista louhokseen ja johtaa pohjaveden pinnan alenemiseen tai ääritapauksessa pohjavesivarannon kuivumiseen.

Pohjaveden laadullisia muutoksia on havaittu lähes kaikilla kaivosalueilla. Esimerkiksi Kevitsan kaivoksella on havaittu jo 2016 metallipitoisuuksien, erityisesti nikkelin, ylittävän talousveden laadulle asetetut pitoisuusnormit. Kuten pintavesissä myös pohjavesissä metallit, metalloidit sekä suolat ovat merkittävin uhka pohjaveden laadulle sekä käytölle talousvetenä.

Kaivostoiminnan kaavoitussuunnittelussa tulee ehdottomasti huomioida kaivosten aiheuttamat muutokset pohjavesien laadullisiin sekä määrällisiin muutoksiin. Esimerkiksi kaavoituksessa esitetyn Rompaksen kaivoksen lähellä (10 kilometrin säteellä) sijaitsee kuusi luokiteltua pohjavesialuetta, joista kaksi on määritelty vedenhankinnan kannalta tärkeiksi pohjavesialueiksi.

Mikäli vedenhankintaan käytettävät pohjavesialueet asetetaan kaavoituksella kaivoksen ympäristövaikutusten vaikutusalueelle ja talousveden laatu vaarantuu, on jo kaavoitusvaiheessa osoitettava vastuutaho korvaamaan vaihtoehtoisen vedenhankinnan järjestämisen kustannukset sekä pohjavedestä riippuvaisten maaekosysteemien katoaminen.

Ympäristönsuojelulain ehdotonta pohjaveden pilaamiskieltoa kierretään käytännössä lupamenettelyin (vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaiset luvat), joilla määritellään sallitun pilaamisen määrä. Huomionarvoista on kuitenkin nostaa esille esimerkiksi kokonaisen pohjavesiesiintymän katoaminen louhinnan vuoksi. Onko tämä luvituksen piirissä sallittua ja millä perustein?

Villilohi ry vaatii, että mikäli kaavaan ehdotetaan kaavoitettavaksi kaivosalueita, niin niille jokaiselle erikseen ja kaikille yhdessä on osana maakuntakaavoitusprosessia laadittava vaikutusarvio, jossa esitetään pohjavesiesiintymät ja pohjavesimuodostumat¹⁸. Mikäli arviota ei ole asianmukaisesti toteutettu, niin kyseisiä kaavamerkintöjä ei voida tehdä.

¹⁸ 'Pohjavedellä' tarkoitetaan kaikkia niitä vesiä, jotka ovat maan pinnan alla kyllästyneessä vyöhykkeessä ja suorassa yhteydessä kallio- tai maaperään. (Direktiivi 2000/60 2. artikla, 2.alakohta.)

'Pohjavesimuodostumalla' tarkoitetaan yhtenäisenä vesimassana akviferiin tai akvifereihin varastoitunutta pohjavettä. . (Direktiivi 2000/60 2. artikla, 12.alakohta.)

Kaavamääräykset

Kaavamääräyksiin on lisättävä:

- Pinta- ja pohjavesien vesien suojelusta tulee huolehtia kaikilla alueilla.
- Rannansuuntainen kulkuyhteys on turvattava alueiden käytön suunnittelussa.
- Patojen ja voimalaitosten yhteyteen on suunniteltava ja rakennettava kalan kulun ja lisääntymisen mahdollistavat luonnonmukaiset ohitusuomat. Tämä on huomioitava myös viranomaistoiminnassa.
- Viherkäytävien lisäksi kaavaehdotuksessa on turvattava vesistöjen yhtenäisen ekologisen jatkumon takaava *ekologinen vesiyhteys* (sininen viiva ja kaksisuuntainen nuoli). Ekologinen vesiyhteys on huomioitava kaikessa rakentamisessa, olevissa rakenteissa ja toiminnassa, kuten voimalaitospadot, sillat, tierummut, tiet.

Aluevaraukset

Ekologinen vesiyhteys (sininen viiva ja kaksisuuntainen nuoli)

Voimalaitos- ja muiden patojen yhteyteen on lisättävä kaavamerkintä kuvaamaan vaellusesteen ohittavaa luonnonmukaista ohitusuomaa, joka on ekologisen jatkumon takaava ekologinen vesiyhteys. Ekologiseen vesiyhteyteen perustuen määritellään ja määrätään ekologinen ympäristövirtaama. Merkintä lisätään kaavakarttaan.

EN 2218 (Sierilä) tulee poistaa.

Perustelut:

- Lupa on rauennut. Korkein hallinto-oikeus toteaa päätöksessään KHO 2017:87, että ”rakennustyöhön on ryhdyttävä viimeistään neljän vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta uhalla, että lupa on muutoin katsottava rauenneeksi.” Kemijoki Oy ei ole omista syistään johtuen aloittanut rakennustöitä.
- Uhkaa Jokkavaaran ja Tahtamavaaran pohjavesimuodostumia. Riittäviä selvityksiä ei ole tehty.
- Uhkaa Ounasjoen natura-aluetta. Riittäviä natura-selvityksiä ei ole tehty.
- Sierilän osuus on virheellisen vesimuodostumarajauksen seurauksena luokiteltu todellisuuden vastaisesti rakennetuksi osuudeksi. Sierilä tulee korjata olemaan oma erillinen ja merkityksellinen vesimuodostuma. EU:n vesipuitedirektiivi¹⁹ kieltää heikentämästä vesistön tilaa.
- Kemijoen valuma-alueen kunnat ovat antaneet puoltavat lausunnot kalatalousviranomaisen hakemalle muutokselle Kemijoen kalatalousvelvoitteisiin. Viranomaisen vaatii lakiin perustuen lohien ja sen luonnollisen lisääntymisen palauttamista Kemijoen vesistöön. Jokainen vaelluseste osaltaan heikentää tavoitteeseen pääsyä, todistelee mm. Kemijoki Oy tutkimuksiinsa²⁰ perustuen. Ei ole perusteltua rakentaa lisäesteitä vaikeuttamaan viranomaisen asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi.

¹⁹ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2000/60/EY. 23 lokakuuta 2000. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5c835afb-2ec6-4577-bdf8-756d3d694eeb.0010.02/DOC_1&format=PDF

²⁰ <https://www.kemijoki.fi/toimintamme/vaelluskalat.html>

- Sierilän voimalaitoksen rakentaminen tuhoaisi lain vastaisesti alueen luontoarvot ja vaelluskalojen lisääntymisalueet. Kattavia luontoarvoselvityksiä ei ole kokonaisuudessaan tehty, näin ilmoittaa myös viranomaisen Villilohi ry:lle 26.10.2021²¹ päivättyssä kirjeessään.
- Kalatiestrategia on asettanut Kemijoen vaelluskalojen palauttamisen kärkikohteeksi Sierilän voimalaitos estäisi osaltaan strategian toteutumista.
- Lappi-sopimus vaatii vaelluskalojen palauttamisen kärkikohteeksi Sierilän voimalaitos estäisi osaltaan Lappi-sopimuksen toteutumista.

Esitämme kaavaehdotukseen lisättäväksi seuraavat merkinnät (kirkas sininen sekä kohteen merkintä) ja niiden selvitykset.

Maakuntakaavan laatimista ohjaavan ympäristöministeriön antaman oppaan²² mukaan Merkinnällä osoitetaan maakuntakaava-alueeseen sisältyviä vesialueita. Kyseistä kaavamerkintää on tarpeen käyttää niiden vesialueiden kohdalla, joihin liittyy erityisiä alueidenkäytön ohjaustarpeita tai maakunnallisia intressejä. Alla esille nostamiemme kohdalla on juuri tästä kysymys. Seuraavia kaavamerkintöjä on syytä käyttää.

- **W-1 Kitinen** (Sodankylän kunnan raja-Kokkosniva)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö ja kalastus

Kehittämisperiaate:
Kestävä vesivoiman tuotanto ja vaelluskalojen luonnonkierron palauttaminen, säännöstelyn keventäminen, koskikunnostukset.

- **W-2 Kitinen** (Kokkosniva-Luironsoo)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:
Ekologinen virtaama ja kalojen vapaa kulku ja lisääntymisolosuhteiden parantaminen, koskikunnostukset.

²¹ KEHA/5199/2021

²² Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BC9A45BA3-88A8-43F0-AD43-E81B1991168D%7D/32056>

- **W-3 Kitinen** (Luiron suu-Kemijoen risteys)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Ekologinen virtaama ja kalojen lisääntymisolosuhteiden parantaminen, koskikunnostukset.

- **W-4; Luiro** (Lokan pato-Kitisen risteys)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Lisävirtaama ekologisen tilan parantamiseksi ja kalojen elinolosuhteiden parantaminen ja kulku patojen ohi. Vaelluskalojen lisääntymisalue Kemijärven yläpuolella. Valuma-aluekunnostukset.

- **W-5, Kemijoki** (Kitisen suu- Latvahaarat)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Vaellusyhteyksien avaaminen alapuolisessa vesistössä ja kalojen elinolosuhteiden parantaminen. Valuma-aluekunnostukset. Veden puhtauden varmistaminen. Vesien suojelu.

- **W-6, Kemijoki** (Kitisen suu-Kemijärvi)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö ja vesiliikenne

Kehittämisperiaate:

Vaellusyhteyksien avaaminen alapuolisessa vesistössä. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn kehittäminen, säännöstelyn ylärajan lasku ja kalojen elinolosuhteiden parantaminen.

- **W-7 Kemijärvi**

Varausperuste:

Ammattikalastus ja virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Vaellusyhteyksien avaaminen alapuolisessa vesistöissä. Ekologinen ympäristövirtaama. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn kehittäminen, ylärajan lasku ja alarajan nosto. Kalojen elinolosuhteiden sekä vaellusyhteyksien parantaminen. Veden laadun turvaaminen.

- **W-8 Kemijoki (Luusua- Seitakorva)**

Varausperuste:

Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat.

- **W-9 Kemijoki (Seitakorva-Pirttikoski)**

Varausperuste:

Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat.

- **W-10 Kemijoki** (Pirttikoski-Vanttauskoski)

Varausperuste:

Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat.

- **W-11 Kemijoki** (Vanttauskoski-Ounasjoensuu)

Varausperuste: Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat. Kestävä jääkansi.

- **W-12 Ounasjoki SL 4236**

Varausperuste:

Suojelu ja virkistyskäyttö.

Kehittämisperiaate:

Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat. Ekologinen jatkumo, vaellusyhteyden avaaminen alapuolisessa vesistöissä. Veden puhtauden varmistaminen. Vesien suojelu. Luontoarvojen suojelu. Maisema-arvojen säilyttäminen. Valuma-aluekunnostukset ja kalojen elinolosuhteiden parantaminen.

- **W-13 Kemijoki** (Ounasjoensuu-Valajaskoski)

Varausperuste:
Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat. Kestävä jääkansi.

- **W-14 Kemijoki** (Valajaskoski-Petäjäskoski)

Varausperuste:
Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat.

- **W-15 Kemijoki** (Petäjäskoski-Ossauskoski)

Varausperuste:
Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen, poikastuotantoalueiden lisääminen, poikastuotantopotentiaalin parantaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat.

- **W-16 Permantokoski**

Varausperuste:

Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Ekologinen jatkumo, vaellusyhteys. Ekologinen ympäristövirtaama, säännöstelyn keventäminen. Habitaattien kunnostaminen. Luonnollisesti lisääntyvät vaelluskalakannat.

- **W-17 Vanntausjoki**

Varausperuste: Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate: Veden lisääminen ja säännöstelyn lopettaminen. Joen ennallistaminen.

- **W-18 Kaihua**

Varausperuste:

Kestävyyssuhteiden mukaisesti ympäristöllisesti kestävä vesivoiman tuotanto.

Kehittämisperiaate:

Säännöstelyn keventäminen ja ohitusratkaisujen rakentaminen

- **W-19 Jumiskojoki**

Varausperuste:

Virkistyskäyttö

Kehittämisperiaate:

Joen vapauttaminen ja vesimäärän lisäys. Vesien suojeleminen. Jokihelmisimpukan suojelualue.

- **W-20 Suolijärvet**

Varausperuste:

Virkistys

Kehittämisperiaate:

Kalastus ja virkistyskäyttö. Säännöstelyn haittojen poisto. Veden laadun parantaminen.

Ystävällisin terveisin,

Mika Suutari-Jääskö
puheenjohtaja
Villilohi ry

Kari Kilpimaa
II varapuheenjohtaja
Villilohi ry

Päivi Lundvall
hallituksen jäsen
Villilohi ry